

sina, ki je bil v Novem mestu vpisan za Italijana, na naši gimnaziji pa sedaj velja za Nemca! — Verzakona so se učili na nižji gimnaziji v materinščini — v lep izgled drugim slovenskim gimnazijam! — Učiteljev je bilo 19, med njimi eden celo leto na odpustu. Razun enega kateheta je bilo družega pol leta 6 učiteljev Slovencev (prvo polovico bilo jih je 7). Prečudna razmera k večini slovenskih učencev! Res da Lahov učencov tudi ni dosti, ker pa par Nemcev tudi laški ume, se Lahom še zmiraj z obilnišo mero meri kot Slovincem. Tako je v prvi in drugi šoli, ki ste po narodnosti v dva razdelka ločeni, v računstvu Lahe podučeval Lah ali Nemeč, ki laški zna, Slovence pa Lah, ki slovenski ne zna. Enako je v teh šolah v zemljepisu in zgodovini Lahe podučeval po laški Lah, Slovence pa družega pol leta (po odhodu Jesenkovem) po nemški Nemeč, ki je za nas Slovence popolnoma nem; zato ga je ravnatelj Nemeč o véliki noči z veseljem sprejel kot Nemca! Tedaj — da družih razmer v 1. šoli ne omenim — za celih 12 ur smo bili v šolah po narodnosti ločenih na škodi! Drugo leto se bo pa učiteljstvo še bolj spremenilo, in kakor je podoba, ne na korist nam Slovincem. Gosp. Pleteršnik, znani prestavljavec Igorjeve vojske iz staroruskega, je šel na tržaško gimnazijo. Razun družih stvari je kaj uspešno učil slovenščino na zgornji gimnaziji. Lepa zbirka priobčenih nalog kaže, kako vestno je vodil svoje dijake tudi po raznih potih djanskega življenja. Pri njegovej obširni učenosti mu bo zlasti za slovenščino težko najti enakega naslednika, in vendar potrebujemo tu na italijanske meji dobro podkovanega moža; kajti trnova so pota in z golim urbasom se ne dá dosti opraviti. — Zapustil nas je tudi g. J. Šolar, znani slovenski jezikoslovec. On je bil prvi, v prejšnjih letih tudi edini stanovitni zastopnik slovenstva na gimnaziji. Enako pravičen slehernemu narodu se je mnoga leta poganjal za pametnejšo in zdatnejšo odgojo na naši dvojezični šoli. V mirnih pa trudapolnih urah kot v viharjih bojih se je poganjal za narodne pravice, za njih priznavo in izpeljavo v šoli. Izveden v šolskih paragrafih da le malo kdo tako, in zdravega pedagogičnega duha je nam pridobil tu s prepričevalno besedo, tam s spretnim peresom, kar smo zadnja leta uživali. Njegovemu trudu se imamo zahvaliti, ako se je zadnja leta naša gimnazija gledé na slovenstvo v mnogih stvaréh odlikovala med drugimi slovenskimi učilnicami. Tužna naša Goriška, srečna Ljubljana! (Konec prih.)

Ozir po domovini.

Na Kočino!

(Dalje.)

Pri Vélikih Vratih se spenja dobra dva sežnja visoka in le prav malo nagnjena stena. To nam je veljalo preplezati. Vodnik se popnè prvi na vrh in prime mojo palico, ker mi je bila na poti. Za njim sem lezel jaz, tipaje kamenje, da li se stene trdno drži, in pomagaje si z obema rokama. Ko sem bil na vrhu, podá mi tovarš svojo gorjačo in za nama pripleza. Šrečno smo zmagali gor gredé največo nevarnost. Potem se zavijemo okoli stene in smo stopali ves čas dalje ob robu, opiraje se na peči, ter prispemo na vrh Kočine na tanko ob desetih dopoldne. Vodnik se je po tem takem zmotil za štiri ure; saj sva pa tudi vso pot tako krepko hodila, da naju ni mogel prehvaliti.

Kočina stoji na severu kranjske dežele, kjer se začenjajo kamniške planine, in meji sè svojima sosedoma Grintovcem in Grebenom, ktera se koj zraven nje na desnej strani vzdigujeta, Kranjsko in Koroško.

Višava nad morjem jej je nad 8000 čevljev; sicer je pa za nekoliko nižja od Grintovca. Sleme je precej ravno, kaka dva sežnja široko in svojih dvanajst sežnjev dolgo. Pokriva je zgolj apnenec. Iztočno rebro je hudó strmo in veči del plazovina, zapadno, proti Koroški obrnjeno, pa prepadno in skoro ovisno. Zato pa tudi po rebrih nikakor ne moreš na sleme priti, ampak samo po robéh.

Oddahnivši si malo, spravimo se najprej nad klobase in pečenko. V Dolenjem Jezeru je ravno k maši pozvonilo, ko smo začeli kositi. Med tem sva si omišljevala, kako bi nekterim, kateri so obljubili, da naju bodo skoz daljnogled opazovali, naznanila, da sva na vrhu. Kar ugledamo za kupom kamenja skoro dva sežnja dolg kol. Vodnik je povedal, da ga je pred nekterimi leti nekdo sèm gor prinesel in v tisti kup kamenja zasadil. Ali strela ga je na tla pobila in tudi precej razmesarila, kar so treske pričale. Ker nam se je prav pripraven zdel, vtaknemo ga med kamenje, a na-nj obesimo moj plašč. Prav dobro smo jo zadeli, ker so res ljudje pozneje pravili, da so bili nekaj črnega na vrhu videli.

Po obedu smo nekoliko po deželi pogledali. Na jugu se je daleč pod nami razprostirala podkovi podobna prelepa Gorenjska ravan sè svojimi obrasenimi kopicami. Zrak je bil tako čist, da smo posamezne griče in hribe, večje vasi ter mesta Kranj, Loko in Ljubljano dobro razločili. Na zapadu, in sicer na Koroški meji, vidijo se ostri snežniki ali grintovci: Storžec, Košuta, Begušnica in Stol; potem Bohinjske planine z obgorji Babjega Zoba, Triglava in Črne Prsti. Na jugozapadu se kupiči niže predgorje z Blegašem, Starim, Mladim in Črnim Vrhom, Oselnikom in Lebnikom. Na jugu se stegujejo Kraške gore; na jugovzhodu Gorjanci; na vzhodu Makolske gorice, Sučavske planine in Pohorje; na severovzhodu in severu pa Labodske in Krške planine z ravnino med Celovcem in Velikovcem. Toliko smo s prostimi očmi razločili; vendar še to večidel težko, ker je bilo razun Gorenjske in bližnje koroške strani vse obzorje megleno.

Ali čas je hitro bežal, in ura je vže kazala blizu pol dvanajstih. To je res, da nama je bilo tu gori lepo in prijetno ter bi bila še dalje rada na Kočini ostala; vendar sva morala na odhod misliti, ker bi zvečer imela biti v Kranji. Sicer se je pa tudi iz za Storžca prikadila gosta megla, podé se naravnost proti nam. Zato tudi vodnik opomni, da bi bilo pametno, ako jej peté odtegnemo. Saj je pa takošna megla res neugodna, ker te tako ogrne, da za ped daleč ne vidiš, zraven te pa še vsega premoči; potem pa tavaj po spolzkih pečéh in lovi stopinje, ako te je volja, ali se pa v ktero razpoko vsedi in mirno čakaj, da se spet zvedri. Nemudoma se toraj napravimo na odhod. Vodnik naveže spet plašča na puško, obesi na ramo brešno, kolikor nam ga je še ostalo; moj tovarš pa napiše ta čas naša imena na kos „Politike“ ter ga dene med kamenje poleg kola, da ga veter ne bi odnesel ali pa dež zmočil. Potem zgrabimo vsak svojo gorjačo in zakličavši Kočini poslednji „na zdravje!“ v slovo, odrinemo na tanko ob poldvanajstih s slemenom. (Kon. prih.)

Minister Hye in izpeljava njegovih ukazov.

Novi ukaz pravosodnega ministerstva zaradi rabe slovenskega jezika pri sodnih gosposkah na Kranjskem smo, če tudi ne zadostuje popolni ravnopravnosti, do ktere ga ima tudi slovenski narod božjo in državno pravo, vendar radostni sprejeli, ker kaže, da je vlada resna volja djansko uresničiti to, kar je dosihmal

zmiraj le — na papirji stalo. Gospodu ministru Hye-tu smo tedaj hvaležni za ta pričetek, trdno se nadjaje, da se tudi pri drugi in daljni sodniški stopinji odpró narodu našemu pravice, ki jih vživa Nemeč, Magjar, Italijan.

Al da se to zgodi, treba je, da sl. ministerstvo v urade c. k. deželnih nadsodnij ne postavi mož, ki zavoljo tega, ker ne znajo slovenskega jezika ali ki so znani protivniki slovenskega uradovanja, ovirajo ali podirajo to, kar ministerstvo zida. Ako posadí ministerstvo take možé v omenjene više službe, podobno je potem mitologičnemu božanstvu Saturnu, ki je samo svoje otroke žrlo.

Sliši se, da je več služeb naddeželnih sodnih svetovalcev v Gradcu praznih, in da se imajo imenovati novi uradniki. To je stvar sila važna. Nadsodnija v Gradcu je središče, po katerem se slovenskemu narodu več dežel, kar se tiče ravnopravnosti v viših sodnih uradih, ali kruh delí ali pa kamen.

Dolžnost naša je tedaj, da pozornost gospoda ministra obračamo na to, da gleda, da se blagim njegovim namenom ne godí škoda po osebah, ktere stavi na to mesto. Ako se postavijo sami Nemci ali pa nemškutarji na ta mesta, kar naravnost bodo ti rekli: „nemško mora biti uradovanje tudi za zadeve Slovencev, kajti nimamo slovenskemu jeziku zmožnih referentov.“ Tako pa se umrtudi ravnopravnost narodna, kadar storí drugo stopinjo.

Da pa imamo Slovenci za slovensko uradovanje popolnoma zmožnih mož, o tem ni dvombe; saj že to, da so nekteri naših sodniških uradnikov služili na Hrvaškem in ondi dobro opravljali službo svojo, je priča, da bodo še zmožniši uradovanja slovenskega. Naj nam nihče ne ugovarja, da naš jezik ni zmožen zato! To je laž od konca do kraja. Narod, ki ima tak prevod občnega državljanskega zakonika, kakor je naš slovenski, — narod, ki ima prevod kazenske postave tak, kakor je naš slovenski itd. itd. je tako, kakor narod nemški, upravičen, da zahteva, naj se sodi v njegovem jeziku. To je treba ne le za to, da obtoženec razume, kaj se ž njim godí in da se ne primeri, kar se je že primerilo, da je bil človek z nemško besedo na smrt obsojen, pa te sodbe kar nič razumevši je vprašal: je li že konec obravnave in ali sme domú iti?! Al tudi iz tega ozira je treba, da so sodniki trdni svojega jezika, da škode ne trpí čast in veljava sodnije same. Kaj si more pameten človek misliti od sodnika, ki se še toliko ni naučil, da bi vedel, kaj je „Wehr“ po slovenski, in obtoženca praša: „tak zavoljo vere sta se sprla s sosedom?“ in ga obtoženec zavriniti mora, da od vere ni bilo nikoli govorjenja!

Da se od gospoda, ki je svetovalec pri c. k. deželni nadsodnii v Gradcu ktera obsega Slovence na Štajarskem, Kranjskem, Koroškem, more reči, da je mož na pravem mestu, treba, da je v besedi in pismu zmožen čistega slovenskega jezika, kakor se piše v knjigah in ga govori neponemčen Slovenec, in da je mož ustavnega duhá, kteremu je ravnopravnost narodna sveta reč. Zato nam ni kar nič srce poskočilo, ko smo slišali, da pride v Gradec vitez Scheuchenstuel, ki se je v Novem mestu poslavljaj od uradnikov svojih z besedami, s kterimi se je ponašal, da si je prizadeval „zersetzende Nationalitätengelüste niederzudrücken“ in onim gospodom, ki so ga podpirali v tem, obetal tudi vprihodnje krepko svojo podporo. Tudi mi bi bili njegovih misli, ako bi môgli verjeti, da on nasprotuje le „Avstrijo razdirajočim“ narodnim tendencijam, pa mu ni vsako pravično narodno zahtevanje že „zersetzend“ kakor onim, kteri že razpad Avstrije vidijo v tem, da se slovenskemu narodu, ki svoje davke plačuje

in v vojsko vojake daje, pravica v šoli in kanceliji skazuje. Cvet nesrečnega avstrijskega birokratizma je žalibog ta, da misli, da národ je zavoljo kancelije na svetu, a ne kancelija zavoljo národa, in da šole naše so le podružnice velike Nemčije! — Z veseljem smo unidan poročali o vitezu Waser-ji, da kot predsednik celovške sodnije hoče skrbeti zato, da je več svetovalcev zmožnih slovenskega jezika; al novejšje novice so nam potrle to radost, ko smo v časnikih brali, da to ni res. Skor ne moremo verjeti tega, da v Gradcu vitez Waser, ki je 1861. leta tudi podpisal peticijo Slovencev do ministra Schmerlinga in se v vrsto vstopil onih 20.000, ki so jo podpisali, bi se bil zdaj izneveril temu, kar je pred 6 leti javno pred svetom spoznaval.

Vendar na svetu je dan danes vse mogoče. Ako se pa taki možje izneverjajo svojemu spoznanju, temveč mora slavno ministerstvo skrbno izbirati možé, kteri stavi na odločna mesta. Ako se to ne zgodi, je vse drugo brez vsega vspeha.

Se enkrat ponavljamo tedaj svojo nado, da gospod minister s tem, da prave možé postavi na službe v Gradcu, bode pokazal, da ga je resna volja izpeljati to, kar je unidan zaukazal.

Zabavno berilo.

Originali iz domačega življenja.

Druga vrsta.

I. Slovenski Nikodem.

Spisal dr. V. Zarnik.

(Dalje.)

Bila je ta večer v čitalnici tudi glediška predstava, kjer so se znani, že v „Novicah“ tolikrat omenjeni diletantje izvrstno odlikovali. Ko je naš za te naloge kot nalašč ustvarjeni komik gosp. D. do kraja razvil svoj prekrasen talent, nastal je v dvorani strašen smeh, kterega se naš ganjeni Nikodem udeleží s takim navdušenjem, da je njegov krohot presegal vse dvoransko režanje in smejanje ravno tako, kakor slavnega pevca Stegerja tenor v dunajski operi nadglasuje vès orhester. Plašno so se jeli pri tem oknu sedeči čitalničarji obračati v stran, ker niso vedeli, ali je to odjek njihovega veselja, ali jih kak hudoben nemškutarsk duh oponaša. Pa predstava se je nadaljevala, občja pozornost se je spet vprla v oder in tako je bil naš junak na lestvi rešen nevarnosti odkritja, ktera mu je že tako blizu pretíla. Spremljal je z največo pazljivostjo predstavljalko gospodičino N., — mrmral je med zobmi: pravo! pravo! — oh to pa ni dobro! popraskavši se za ušesi — tako se ljubosumna žena ne predstavlja! — — — zdaj je spet boljše! — oh kakošen pogled, kakor pravi Otelo! — in v tej meri je šlo Nikodemovo mrmranje skozi celo predstavo. Ko se je igra svršila, vstane v dvorani burno ploskanje in naš Nikodem v svoji vroči afrikanski fantazii pozabi svoj izreden kurji položaj na lestvi in začne iz vsega grla na vse kriplje „živio“ kričati. Spet reče čitalničar pri oknu svojemu sosedu: Ti, nekaj le more biti, to so čudni glasovi, to ni od vetra ali vremena, to ni samo ob sebi, tū ti straši! Pa strašna tēma od zunaj, občjen šunder v dvorani in dež, ki je zmiraj po malo šel, potolažili so spet plahega čitalničarja, ki je jel krasotice pregledovati in meriti, ktero bi si za prvi ples zbral, in pozabil je popolnoma strahú pri oknu in čudnih glasov, ki so bili podobni ponočnemu kriku Indijancev ob bregovih kanadskih jezer, kar nam je neumrli Cooper v svojih romanih prekrasno naslikal.

V presledku med igro in med plesom je izlekel